MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO

Seduta tat-8 ta' Mejju, 2006

Citazzjoni Numru. 635/1990/1

Lawrence Magro

Versus

Angela Busuttil

F’din il-kawża l-attur qed jitlob il-ħlas għal xogħol li għamel għall-konvenuta meta din kienet għarusa ma’ ibnu. Iċ-ċitazzjoni tgħid illi l-attur kien imqabbad biex jagħmel xogħol ta’ bini u xogħlijiet oħra fuq il-*plot* numru disgħa (9), *May Way*, Triq Santa Katerina, il-Qrendi. Dak iż-żmien il-konvenuta kienet għarusa ma’ ibnu, u għalhekk ma sarx ftehim minn qabel dwar il-prezz jew kumpens għax-xogħol ta’ l-attur. Wara, il-konvenuta u iben l-attur ħassru l-għerusija, u għalhekk l-attur talab lill-konvenuta tħallas għax-xogħol li għamlilha. Il-konvenuta aċċettat, u

qabbdet perit biex joħroġ il-kont. Billi, iżda, ma qablitx mar-rati u mal-kont maħruġa mill-perit, ipproponiet rati aktar baxxi minn dawk tas-suq.
L-attur għalhekk qiegħed jitlob li l-qorti tgħid x'għandu jieħu tax-xogħol li għamel fil-post tal-konvenuta, u tikkundanna lill-konvenuta tħallas is-somma li tiġi hekk likwidata, flimkien ma' l-ispejjeż, fosthom dawk ta' mandat ta' sekwestru tat-18 ta' Ġunju 1990 u ta' ittra uffiċjali tat-2 ta' Novembru 1989, u l-imgħax minn dakinhar meta saret l-ittra uffiċjali..
Il-konvenuta ressqet dawn l-eċċezzjonijiet:
1. it-talbiet ta' l-attur waqgħu bi preskrizzjoni taħt l-artt. 2149(*a*) u 2156(*f*) tal-Kodiċi Ċivili;
2. ma kien hemm ebda relazzjoni ġuridika bejn il-konvenuta u l-attur;
3. hi qatt ma qabbdet lill-attur jagħmel xi xogħol: jekk l-attur kien imqabbad minn xi ħadd kien imqabbad minn ibnu Carmelo, u għalhekk jekk qiegħed jippretendi xi ħlas għandu jitlob lil ibnu;
4. ħafna mix-xogħol li għamel l-attur sar ħażin u mhux kif iridu l-arti u s-sengħa; u
5. ħafna mix-xogħol li qiegħed jippretendi ħlas għalih l-attur sar mill-konvenuta.
B'sentenza mogħtija fil-31 ta' Mejju 1996, fejn hemm imfissra wkoll il-fatti li wasslu għall-kawża, din il-qorti kienet ċaħdet l-ewwel eċċezzjoni u laqgħet it-tieni u t-tielet eċċezzjonijiet għax sabet illi bejn il-partijiet ma kienx hemm ir-relazzjoni ta' bejn min jagħti x-xogħol u kuntrattur. Ordnat iżda illi jitkompla s-smigħ tal-kawża sabiex tkun mistħarrġa l-kwistjoni jekk, fuq l-atti ta' din il-kawża, l-attur setax jingħata ħlas għar-raġuni illi l-konvenuta ma għandhiex tistagħna bit-telf tiegħu.
L-attur appella minn din is-sentenza u l-Qorti ta' l-Appell laqgħet l-appell: ikkonfermat is-sentenza safejn din kienet ċaħdet l-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni, ħassritha safejn laqgħet it-tieni u t-tielet eċċezzjonijiet, u ċaħdet dawk l-eċċezzjonijiet billi sabet illi:
… … … teżisti relazzjoni ġuridika bejn il-kontendenti fis-sens li l-konvenuta hija debitriċi f'ammont li jrid jiġi likwidat bħala import tax-xogħlijiet esegwiti mill-attur biex inbniet id-dar fuq l-art tagħha. Konsegwentement, l-eċċezzjoni in disamina mhix fondata u għandha tiġi miċħuda billi l-

konvenuta effettivament tat ix-xogħol lill-attur meta hija kienet aċċettat li l-għarus jinkariga lill-attur.
Il-Qorti ta’ l-Appell qalet ukoll illi “mhux il-każ illi din il-qorti [*i.e.* il-Qorti ta’l-Appell] tiddisturba d-diskrezzjoni użata mill-ewwel qorti fl-apprezzament tal-provi”, u għalhekk effettivament approvat il-valutazzjoni li għamlet din il-qorti meta din ta’ l-aħħar kienet qalet illi “l-ħsieb ta’ l-attur li jitħallas għax-xogħol jidher li nħoloq wara li l-konvenuta u ibnu ħassru l-għerusija”. Għalhekk, għalkemm, kif tgħid is-sentenza tal-Qorti ta’ l-Appell, kien hemm relazzjoni ġuridika bejn il-partijiet f’din il-kawża, dik ir-relazzjoni ma jidhirx li kienet waħda ta’ appalt kummerċjali fejn l-attur kien qiegħed jistenna li jitħallas b’rati kummerċjali —kif jidher illi qiegħed jippretendi issa — u huwa xieraq illi fil-likwidazzjoni tal-ħlas li jmiss lill-attur il-qorti tqis illi, fil-waqt meta nħolqot ir-relazzjoni, il-ħsieb tal-partijiet kien illi l-attur jaġevola lil dik li kienet sejra tkun il-mara ta’ ibnu.
Ngħaddu issa għal-likwidazzjoni tal-ħlas.
Il-perit legali mqabbad minn din il-qorti sab illi x-xogħlijiet li għamel l-attur jistgħu jinqasmu fi tnejn: xogħol ta’ bini u xogħlijiet oħra.
Dwar ix-xogħol ta’ bini l-perit legali kien qagħad fuq l-istima magħmula mill-perit tekniku, ukoll maħtur mill-qorti, u illikwida l-valur ta’ dan ix-xogħol fis-somma ta’ sitt elef, mitejn u tlieta u għoxrin lira u sitta u għoxrin ċenteżmu (Lm6,233.26), u lil din il-qorti wkoll jidhrilha illi għandha toqgħod fuq l-istima tal-perit tekniku maħtur minnha. Il-perit legali iżda naqqas din is-somma għal ħamest elef u sitt mitt lira (Lm5,600) għax kien sab illi waqt ix-xogħol l-attur kien megħjun minn ibnu, dak iż-żmien għarus tal-konvenuta, u l-attur ma għandux jitħallas għal xogħol li għamel ħaddieħor.
L-attur ma qabilx ma’ din il-konklużjoni, u fin-nota ta’ sottomissjonijiet tiegħu qal illi l-konvenuta ma tidaħalx fir-relazzjoni tiegħu ma’ min għenu waqt ix-xogħol, u ma tiħux benefiċċju minn dik ir-relazzjoni; wara kollox, kompla jgħid l-attur, ir-responsabbiltà ta’ kuntrattur taqa’ fuqu waħdu, u, kif, quddiem min tah ix-xogħol, ma jaqsamx dik ir-responsabbiltà ma’ min għenu, hekk ukoll il-ħlas ma għandux jaqsmu ma’ min għenu.
Dan l-argument ta’ l-attur kien ikun tajjeb li kieku l-ftehim bejn il-partijiet kien wieħed ta’ appalt b’rati kummerċjali,

iżda ma kienx hekk, u fil-waqt meta sar ix-xogħol il-ftehim bejn il-partijiet ma kienx illi l-attur jitħallas għal xogħol illi ibnu għamel bil-ħsieb li jkun għalih stess.
Il-qorti għalhekk tillikwida l-ħlas li jmiss lill-attur għax-xogħol ta' bini fis-somma ta' ħamest elef u sitt mitt lira (Lm5,600).
Għax-xogħlijiet l-oħra il-perit legali illikwida ħlas fis-somma ta' elf, tliet mija u sitta u disgħin lira u sitta u erbgħin ċenteżmu (Lm1,396.46). L-attur jikkritika din il-likwidazzjoni, l-aktar għall-istess raġunijiet għala ikkritika l-likwidazzjoni tal-ħlas għax-xogħol ta' bini, *i.e.* għax qiegħed jippretendi ħlas b'rata kummerċjali u li jitħallas ukoll għal xogħol li għamel ibnu. L-attur ma qabilx ukoll mal-konklużjoni tal-perit legali meta dan emmen lill-konvenuta meta din qalet illi hi wkoll għenet fix-xogħlijiet.
Il-qorti ma tarahiex xi ħaġa kbira illi temmen lill-konvenuta meta tgħid illi hi wkoll għenet fix-xogħol. Kienet qiegħda taħdem ma' dak li kellu jkun żewġha u ma' dak li kellu jkun missier żewġha, u għalhekk kienet aktar qrib tagħhom milli kienet tkun ma' ħaddiema barranin. Barra minn hekk, ma ninsewx ukoll illi r-relazzjoni bejn il-partijiet ma kinitx waħda kummerċjali: il-konvenuta kienet qiegħda taħdem biex tgħin lil min kien qiegħed igħinha, u wkoll għax dak li kienet qiegħda tagħmel kienet qiegħda tagħmlu fi ħwejjiġha, fl-interess tagħha stess.
Il-qorti għalhekk taqbel ma' l-istima li l-perit legali ta lix-xogħol tal-konvenuta; taqbel ukoll illi l-attur ma għandux jitħallas għax-xogħol li għamel ibnu u ma għandux jitħallas b'rati kummerċjali. Taqbel ukoll mal-likwidazzjoni magħmula mill-istess perit.
Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti taqta' l-kawża billi, wara li tillikwida l-ħlas li jmiss lill-attur għal xogħlijiet li għamel fl-interess tal-konvenuta fis-somma ta' sitt elef, disa' mija u sitta u disgħin lira u sitta u erbgħin ċenteżmu (Lm6,996.46), tikkundanna lill-konvenuta tħallas lill-attur is-somma hekk likwidata flimkien ma' l-ispejjeż mitluba fiċ-ċitazzjoni u l-imgħaxijiet minn dakinhar meta saret talba għall-ħlas b'att ġudizzjarju.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------